

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Analýza dopadů turismu na území vybrané destinace cestovního
ruchu**

(Prokopské a Dalejské údolí a Draháň - Troja)

Bakalářská práce

Autor: Jeřichová Veronika

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně, s použitím uvedené literatury a údajů poskytnutých informátory.

V Hradci Králové dne 30. 3. 2015

Veronika Jeřichová

Poděkování

Děkuji touto cestou Ing. Martině Páskové Ph.D. za vedení této bakalářské práce a za doporučení mnoha kontaktů. Zároveň děkuji paní Ing. Daniele Budské, panu Ing. Ondřeji Velkovi, panu RNDr. Strejčkovi, panu Josefu Matouškovi a panu Ivovi Dolejšímu za poskytnutí cenných informací, rad a materiálů.

Anotace

Cílem této bakalářské práce, je zhodnotit a porovnat dopady turismu v přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí a přírodním parku Draháň - Troja. Teoretická východiska osvětlují vznik, soudobou charakteristiku a správu pražských přírodních parků. Dále vysvětlují pojem ochrana přírody a také představují dopady cestovního ruchu v obecné rovině. Představují také kauzální model DPSIR. Za účelem porovnání dopadů turismu ve vybraných přírodních parcích byla zvolena komparativní metoda výzkumu. Výsledkem práce je zjištění, ve kterém přírodním parku jsou dopady turismu četnější a v čem se dopady shodují a na druhou stranu liší. Na závěr jsou uvedena doporučení pro destinační management a pro možný budoucí výzkum.

Klíčová slova: cestovní ruch, návštěvníci, přírodní parky, chráněná území, dopady cestovního ruchu, Prokopské a Dalejské údolí, Draháň - Troja.

Anotation

The aim of this bachelor thesis is to evaluate and compare tourism impacts in natural park Prokopské a Dalejské valley and natural park Draháň - Troja. The theoretical part explains a creation, contemporary characteristics, and management of the national parks. The meaning of the nature conservation as well as the tourism impacts in general are introduced and specified here. The comparative method has been chosen in order to compare tourism impacts in selected natural parks. The outcome of this bachelor thesis are the findings which involve the common and different tourism impacts in selected areas in the listed natural parks. In the final part of the thesis a recommendation for a destination management and possible future investigation is stated.

Key words: tourism, visitou, natural parks, protected areas, impacts of tourism, Prokop and Dalej valley, Drahan-Troja.

1	ÚVOD.....	1
1.1.	Důvod výběru tématu práce	1
1.2.	Cíl práce	1
2	METODICKÝ POSTUP	2
2.1	Pracovní hypotézy.....	3
2.2	Postup ověřování hypotéz	4
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	5
3.1	Vlivy cestovního ruchu	5
3.1.1	Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí	5
3.1.2	Dopady cestovního ruchu na přírodní prostředí	6
3.1.2.1	Emise.....	6
3.1.2.2	Eroze.....	7
3.1.2.3	Znečištění podzemních vod a půdy	7
3.1.2.4	Záměrné poškozování	8
3.2	Ochrana přírody	8
3.3	Kauzální DPSIR model působení cestovního ruchu	9
3.4	Přírodní parky	11
3.4.1	Historie přírodních parků.....	13
3.4.2	Správa přírodních parků	14
4	SROVNÁVACÍ STUDIE.....	16
4.1	Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí jakožto destinace cestovního ruchu ...	16
4.1.1	Charakteristika území	16
4.1.2	Regulace cestovního ruchu.....	19
4.1.3	Dopady cestovního ruchu	19
4.1.4	DPSIR.....	23
4.2	Přírodní park Draháň–Troja jakožto destinace cestovního ruchu.....	25
4.2.1	Charakteristika území	25

4.2.2	Regulace cestovního ruchu	28
4.2.3	Dopady cestovního ruchu	29
4.2.4	DPSIR.....	33
4.3	Dopady cestovního ruchu v těchto přírodních parcích - Komparace	35
4.4	Průběh šetření a jeho výsledky	37
4.5	Ověření hypotéz	38
4.6	Diskuse.....	38
5	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ PRÁCE	39
6	DOPORUČENÍ A ZÁVĚRY	39
6.1	Doporučení.....	39
6.2	Závěry	41
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
7.1	Knižní zdroje.....	42
7.2	Internetové zdroje	43
8	TEMATICKÉ PŘÍLOHY	I
8.1	Příloha č. 1. Seznam obrázků.....	I
8.2	Příloha č. 2 Seznam tabulek.....	II
8.3	Příloha č. 5. Seznam schémat	II
8.4	Příloha č. 3. Trasy terénního šetření	II
8.5	Příloha č. 4. Fotodokumentace	IV

1 ÚVOD

Cestovní ruch hraje v současné době velmi významnou roli ať už z ekonomického hlediska jako stále rostoucí zdroj příjmů do státního rozpočtu a zdroj pracovních míst, tak kromě jiného také z hlediska kognitivního, kdy se návštěvníci dozvídají skrze své cesty nové informace a dochází tak k rozšiřování jejich obzorů. Jelikož obecně roste životní úroveň obyvatel naší planety, potřebu poznávat, skrze cestování, má snahu uspokojovat stále více lidí. To však vytváří neúměrný a za současných podmínek dlouhodobě neudržitelný tlak na mnohé kulturní, historické a přírodní hodnoty naší Země.

1.1. Důvod výběru tématu práce

Oblasti přírodních parků byly vybrány, jelikož obvykle stojí v pozadí větších a v aspektu přírodního bohatství významnějších národních parků a jiných chráněných krajinných oblastí. Oba přírodní parky jsou autorce snadno dostupné, což bylo dalším důvodem pro výběr konkrétních území. Téma dopadů cestovního ruchu je velice moderní záležitostí, jelikož zájem o aktivity provozované v přírodě rychle roste, a tak dochází ke značnému růstu dopadů turismu na chráněná území. Tato problematika není na území Prahy zatím příliš řešena, nicméně autorka je přesvědčena, že jí je třeba řešit, dříve než bude pozdě, jelikož podle současného trendu zájem o přírodní krásy nadále poroste. Dalším důvodem pro řešení této problematiky je skutečnost, že za účelem roztroušení návštěvníků v zájmu přeplněného historického centra Prahy, bude nátlak na pražské přírodní bohatství stále růst. Posledním důvodem je, že dříve práci zabývající se dopady cestovního ruchu na území přírodních parků v Praze ještě nikdo nezpracoval a může tak být přínosem pro budoucí vývoj těchto chráněných území a s ním spojený výzkum.

1.2. Cíl práce

Cílem práce je postihnout dopady cestovního ruchu ve vybraných lokalitách a údaje o těchto dopadech v přírodních parcích následně porovnávat. Cílem je také uvést v potaz, že turismus mající značné dopady na přírodní prostředí se nemusí nutně odehrávat pouze ve vyhlášených turistických destinacích, ale že tyto dopady cestovního ruchu lze pozorovat také na místě vzdáleném zahraničním turistům, hojně navštěvujícím centrum našeho hlavního města.

2 METODICKÝ POSTUP

Za účelem zjištění dopadů turismu ve zkoumaných územích byly nejprve formulovány tři základní otázky.

- Jaké dopady cestovního ruchu lze spatřit na území přírodního parku Draháň - Troja a Prokopské údolí.
- Jaké dopady jsou nejčetnější a nejzávažnější na území obou parků?
- V jakém přírodním parku jsou dopady turismu čtenější a v jakém závažnější?

Na tyto otázky byly následovně formulovány odpovědi, které bylo možné vyvodit z výsledků terénního šetření zaznamenaných do tabulky. Toto terénní šetření probíhalo v blízkosti naučných stezek protínající oba přírodní parky a podél modré turistické značky v Bohnicích. Dále byly použity výstupy z nestrukturovaných rozhovorů s prvky narativního rozhovoru se čtyřmi hlavními informátory, výstupy z odborné literatury, oficiálních webových stránek a dalších internetových zdrojů a z již provedených analýz území.

Pro dosažení cíle práce, tedy porovnání dopadů turismu v těchto dvou zkoumaných územích, byla zvolena tzv. komparativní metoda, prostřednictvím které byla získaná data porovnávána, a kterou Trousil a Jašíková (2009) definují jako porovnání dvou a více objektů nebo jevů, a to za účelem zjistit jejich společné nebo odlišné znaky. Tento typ srovnávání by měl podle autorů skript probíhat na základě předem daných kritérií, která jsou odvozena z hlavních cílů výzkumu, konkrétně výzkumných otázek. Uvádějí, že nejprve se používají analytické postupy, jako je např. analytická klasifikace jevů do jistých kategorií nebo porovnávání již daných kategorií a poté se používá syntéza, jež je sjednocení několika poznatků do jednoho celkového.

2.1 Pracovní hypotézy

Hypotéza č. 1: Nejčtenějšími dopady turismu na území přírodního parku Draháň - Troja jsou sešlapy.

Odůvodnění: Na území přírodního parku Draháň - Troja je, vzhledem k charakteru terénu a neodstranění značek původní naučné stezky, nejčastějším dopadem turismu sešlap.

Hypotéza č. 2: Nejčtenějšími dopady turismu na území přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí jsou erozní rýhy.

Odůvodnění: Vzhledem k návštěvnosti přírodních parků pěšími turisty, cyklisty i hipoturisty, se lze domnívat, že právě tyto dopady jsou nejčastěji viditelné.

Hypotéza č. 3: Nejzávažnějšími dopady cestovního ruchu v obou přírodních parcích je eroze.

Odůvodnění: Terén obou přírodních parků je náchylný k erozi. Ta je návštěvníky značně urychlována a působí změny v krajinném rázu či v přirozených podmínkách mnohých živočichů a rostlin.

Hypotéza č. 4: Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí je dopady cestovního ruchu zasažen více než přírodní park Draháň - Troja.

Odůvodnění: Už kvůli počáteční neznalosti přírodního parku Draháň - Troja se autorka domnívá, že Prokopské a Dalejské údolí, jelikož je známější a nachází se relativně nedaleko centra města, tedy je dostupné, bude dopady cestovního ruchu více zasaženo.

2.2 Postup ověřování hypotéz

Za účelem ověření hypotéz a získání odpovědí na formulované otázky, byl proveden sekundární výzkum prostřednictvím získávání informací z různých zdrojů, a to z odborné literatury, teritoriální analýzy, prospektů, internetových článků a webových stránek například Ministerstva životního prostředí nebo Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

K získání komplexních informací byl proveden i primární výzkum, a to provedením pozorování v terénu, jehož výstupem jsou data uvedená v tabulkách. K tomuto terénnímu šetření byla vytvořena fotodokumentace, dokazující skutečnou podobu dopadů cestovního ruchu. V rámci primárního výzkumu bylo prováděno i intenzivní šetření v podobě nestrukturovaného rozhovoru s prvky narativního rozhovoru se zástupci jednotlivých parků, a to paní Ing. Danielou Budskou, referentkou pro životní prostředí v městské části Praha-Troja a panem Josefem Matouškem, zastupitelem městské části Praha 5 a členem výboru životního prostředí, kterého doplnil mykolog Ivo Dolejší. Dále byl stejný typ rozhovoru veden se členem strany Zelených Ing. Ondřejem Velkem a s entomologem RNDr. Strejčkem.

Výstupy z těchto rozhovorů doplňují data získaná při terénním šetření a jsou taktéž vloženy do tabulky. V tabulkách jsou shrnuty údaje o množství sešlapů, odpadků, ohnišť, grafit, vrypů, ohrožených druhů rostlin a živočichů a druhů, jejichž zástupců ubývá. Kromě toho jsou porovnány dopady, které jsou na území přírodního parku Draháň-Troja a Prokopské a Dalejské údolí, nejčtetnější a nejzávažnější. Souhrn údajů o obou přírodních parcích byl porovnán prostřednictvím komparativní metody, která byla definována v teoretické části (viz kap. č. 3). Platnost formulovaných hypotéz byla ověřována na základě dat a informací shrnutých v tabulkách a na základě údajů poskytnutých informátory, které informace v tabulkách upřesňují a doplňují. Podrobněji je postup ověřování hypotéz popsán v kapitole 4. 4. Výsledky práce jsou interpretovány také prostřednictvím modelu DPSIR (viz kap. 4.1.4. a 4.2.4).

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Vlivy cestovního ruchu

Podle Páskové (2012) je problematika dopadů turismu řešena mnoha vědci již od 70. let minulého století. V praxi se jimi zabývali například Kajala (2004) ve Finsku, UNWTO, UNEP (2001), Kreag (2001), Pásková (2003, 2013) a mnoho dalších autorů. Dopady CR se dělí podle toho, které sféry se týkají, a to na dopady na životní prostředí (environmentální), dopady na socio-kulturní prostředí a dopady ekonomické. Environmentální dopady konkrétně jsou předmětem této bakalářské práce, jelikož socio-kulturní efekty, pokud by se vůbec nějaké projevovaly, by byly pravděpodobně jen v malém měřítku. Co se týká především oblasti socio-kulturní a environmentální, mají tyto vlivy svou negativní a pozitivní podobu. Podle vlivu na tyto oblasti se turismus, jak potvrzuje Rygllová a kol. (2009), dělí na tvrdý a měkký, přičemž tvrdý turismus nebere ohledy na přírodní a socio-kulturní prostředí, zatímco měkký se snaží dosáhnout únosné míry mezi přínosy a dopady na danou destinaci.

3.1.1 Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí

Vlivy na socio-kulturní prostředí se projevují prostřednictvím změn v cílové destinaci v závislosti na množství turistů a jejich nárocích. Na rozdíl od dopadů na přírodní prostředí, jsou podle Páskové (2012) hůře rozpoznatelné a měřitelné a jsou tedy ještě nedostatečně prozkoumány. Přesto již lze některé jevy jako dopad na socio - kulturní prostředí, označit. Palatková (2011) a Pásková (2012) mezi tyto jevy řadí například změny tradičních aktivit a řemesel v zájmu vyhovět poptávce návštěvníků, degradaci místního jazyka, zásahy do soukromí, posílení negativních stereotypů, růst komercializace nebo demonstrační efekt. Z pozitivních jevů lze do oblasti vlivů na socio - kulturní prostředí podle Palatkové (2011) zařadit například revitalizaci tradičního umění, festivalů, jazyka či nárůst sociálních příležitostí.

3.1.2 Dopady cestovního ruchu na přírodní prostředí

Na rozdíl od dopadů na socio-kulturní prostředí se dopady na prostředí přírodní dají monitorovat a lze změřit jejich únosnost, což je pro optimální fungování cílové destinace naprosto nezbytné. Obecně platí, jak potvrzuje např. i Zelenka a kol. (2013), že environmentální dopady cestovního ruchu jsou především ovlivňovány mírou koncentrace návštěvníků v destinaci, a také jejich aktivitami, jejichž četnost podle Němce (2003) stále roste. Mezi tyto aktivity lze zařadit např. venčení psů, níže zmiňovanou cykloturistiku, ale také další sporty a i například nové trendy jako je geocaching. Míra environmentálních dopadů je také ovlivňována množstvím turistů ve skupině, jelikož, jak Zelenka a kol (2013) uvádí, větší skupiny inklinují ke většímu rozptylování se v navštěvovaných územích. Na druhou stranu však upozorňuje, že v některých případech např. při hnízdění ptáků, při větší frekvenci návštěv i malých skupin dochází ke srovnatelnému vyrušování.

3.1.2.1 Emise

Pásková (2012) řadí mezi nejběžnější environmentální dopady emise, pocházející například z nedalekých dopravních uzlů či "pouze" koncentrované silniční dopravy, ale také z výstavby a provozu některých zařízení cestovního ruchu. Zelenka a kol. (2014) upřesňuje, že emise zahrnují pevné látky, hluk a elektromagnetické záření, které se následovně dostávají nejen do ovzduší, ale také do vody nebo půdy.

V otázce hluku Zelenka a kol. (2014) i Pásková (2008) uvádějí, že v přírodě může i nepatrné zvýšení obvyklé hlučnosti zásadně ovlivnit tamní prostředí až do té míry, že je možné poškodit rozmnožovací či prostorové chování některých živočichů. Zelenka a kol. (2013) dodává, že některé druhy, obzvláště ty, které mají nízkou toleranci k vyrušování, mohou po překročení určité hranice dokonce danou lokalitu zcela opustit.

Pro snadnější uspořádání této problematiky Zelenka a kol. (2014) i Pásková (2008) rozdělují vliv turismu v rámci emisí na přímé (např. letecká doprava, provoz zařízení cestovního ruchu) a nepřímé (např. spotřeba elektrické energie a stavebního materiálu).

3.1.2.2 Eroze

Dále mezi ně Pásková (2008 a 2012) řadí urychlenou (antropogenní) erozi, jelikož kromě působení obvyklých jevů jako jsou voda, vítr, sníh a mráz mají v posledních desítkách let umocňující vliv také návštěvníci. Pěší turistika, cykloturistika, jezdeckví či vodáctví, bývají obecně považovány za poměrně šetrné k přírodnímu prostředí, což potvrzuje i Doucek (2013), který však dodává, že podmínkou minimalizace dopadů CR jsou udržované kvalitní turistické trasy a cesty, které jsou zároveň logicky vedeny podle terénu, podloží a doprovodné infrastruktury jako jsou např. lavičky a dětská hřiště. Kromě toho také zdůrazňuje roli průvodce a přizpůsobování množství návštěvníků kapacitě daného chráněného území. Negativní dopady těchto relativně šetrných způsobů turistiky jsou, jak i Doucek (2013) podotýká, především neuváženost a bezohlednost samotných turistů.

Urychlená eroze se podle Doucka (2013) a Páskové (2012) projevuje takzvanými sešlapy, prohlubováním, rozšiřováním či vyšlapáváním nových, paralelních cest, což má dopad, jak zdůrazňuje Pásková (2012), na zvětšování sešlapu tzv. vegetačního krytu a na biodiverzitu. Dalšími projevy mohou být stopy po horolezecké činnosti, a to zejména na pískovcových skalních útvech, jako jsou například zářezy od lan, rozšiřování spár a trhlin, drolení skály, ničení původní struktury skály při očišťování lezecké cesty hrubým kartáčem, vzdálení od původního vzhledu skály vlivem zakládání jisticích prostředků a slaňovacích kruhů do skály, či používání vrtačky či dláta k výrobě chytů a stupů (Doucek, 2013, Creasey, 2000). K minimalizaci dopadů horolezecké činnosti by podle Doucka (2013) mohla vést osvěta horolezců a dalších návštěvníků, průvodci či geoprůdci a také vytváření organizačních pravidel.

3.1.2.3 Znečištění podzemních vod a půdy

Neméně výraznými dopady jsou jak tvrdí Pásková (2012, str. 83) podle Bodlendera (1991) také znečišťování povrchových i podzemních vod a půdy skrz odpadky, exkrementy, ale také samotným provozem zařízení cestovního ruchu.

3.1.2.4 Záměrné poškozování

V neposlední řadě ovšem stojí i záměrné a nevědomé poškozování přírodních hodnot, což jistě nejen Pásková (2008) považuje za druh vandalismu, který se projevuje nápisy, vrypy a graffiti na přírodních útvarech. Spolu s tím částečně souvisí i poškozování ekosystémů prostřednictvím sbírání vzácných rostlin, nerostů a hornin, neúmyslné zavlečení či záměrný rozptyl nepůvodních (invazivních) druhů za účelem zatraktivnění místa, a další (Pásková 2012, Zelenka 2014).

3.2 Ochrana přírody

Obecná ochrana přírody podle ministerstva životního prostředí (2014, online) zahrnuje ochranu krajiny, rozmanitosti druhů, přírodních hodnot a estetických kvalit přírody, ale také ochranu a šetrné využívání přírodních zdrojů. Legislativním podkladem pro zajišťování ochrany přírody je podle agentury pro ochranu přírody a krajiny (AOPK) (2015, online) zákon č. 114/1992., sbírky o ochraně přírody a krajiny, do jejíhož rámce spadá obecná ochrana území, obecná ochrana rostlin a živočichů a obecná ochrana neživé přírody.

Obecná ochrana území se podle AOPK ČR (2015, online) týká významných krajinných prvků, krajinného rázu¹ a přechodné krajinné plochy. Obecná ochrana rostlin a živočichů se vztahuje na všechny druhy bez výjimky a chrání je před zničením, poškozením či ohrožením jejich existence. Obecná ochrana neživé přírody chrání jeskynní systémy, přírodní jevy nad zemským povrchem s jeskyněmi související a paleontologické nálezy.

¹ přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti (Marada a kol; 2011)

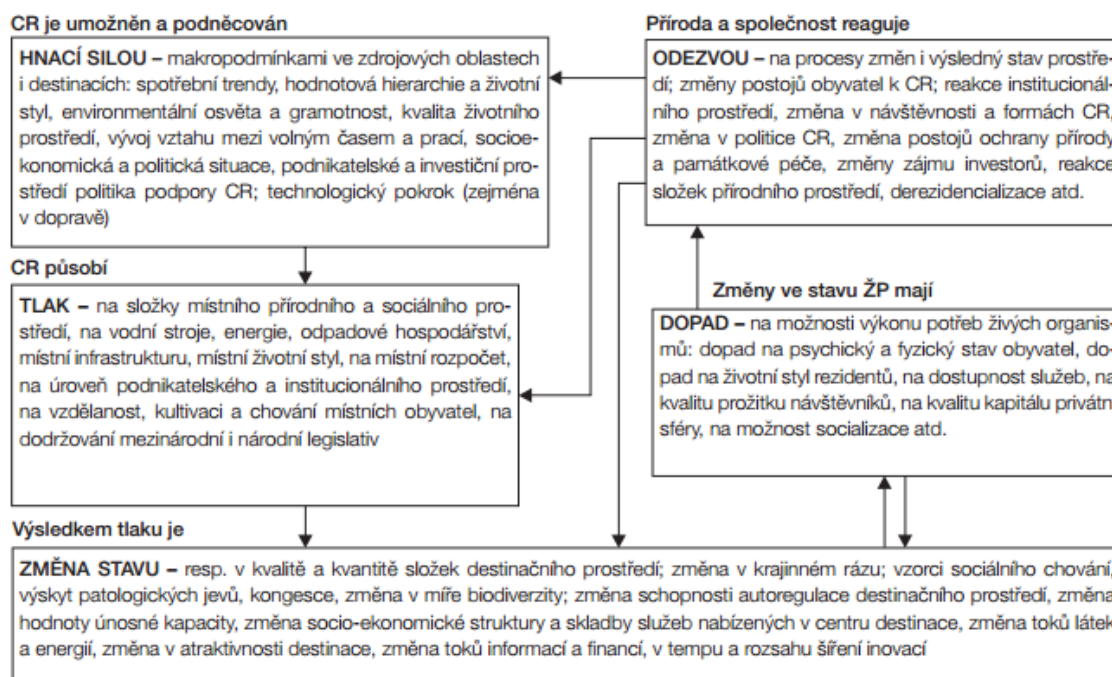
3.3 Kauzální DPSIR model působení cestovního ruchu

Tento model je modifikací předcházejícího modelu P-S-R. Byl vytvořen Evropskou agenturou pro ochranu prostředí v roce 1999 a má sloužit pro analyzování vztahů příčina-následek mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním systémem a jeho smyslem je popsat interakci lidských aktivit a životního prostředí (Kristensen, 2004).

Název tohoto modelu je složen z počátečních písmen slov Driving force (hnací síla), Pressure (tlak), State (stav), Impact (dopad) a Response (zpětná vazba). Podle Páskové (2012) je model DPSIR jeden ze základních indikátorů životního prostředí a v současnosti se používá především za účelem posouzení nežádoucích dopadů určitých jevů na životní prostředí.

Hnací silou je podle Páskové (2012) myšlen souhrn podmínek, kterými je cestovní ruch umožněn a podmíněn, například kvalitou životního prostředí, poměrem mezi volným časem a prací, sociální a politickou situací, životním stylem nebo trendy a hodnotovou hierarchií. Tlak podle ní vyjadřuje složky, na které turismus působí, a to například na přírodní a sociální prostředí, odpadové hospodářství, úroveň podnikatelského prostředí či chování místních obyvatel. Stav je, jak udává, výsledkem vyvíjených tlaků v podobě kvality a kvantity složek destinačního prostředí, změn krajinného rázu, změny v míře biodiverzity či změna v atraktivnosti destinace a mnohých dalších. Na takové změny ve stavu životního prostředí mají dopad například na možnosti výkonu potřeb živých organismů, na psychický a fyzický stav obyvatel či na kvalitu prožitku návštěvníků. Příroda a rezidenti, jak Pásková (2012) dodává, na takové dopady reagují odezvou v podobě změn ve výsledném stavu přírodního či sociálního prostředí, změn v návštěvnosti a formách cestovního ruchu, změn v politice turismu či v podobě reakcí složek přírodního prostředí.

Schéma 1: Kauzální řetězec působení cestovního ruchu- aplikace modelu DPSIR pro cestovní ruch

Zdroj: Pásková, 2012

3.4 Přírodní parky

Chráněná území, včetně přírodních parků lákají k návštěvám všude po světě. Mnozí z návštěvníků možná však ani netuší, co vlastně přírodní parky jsou, jaký je jejich stupeň ochrany či jaký je jejich smysl a účel. Podle informací uvedených na webových stránkách Pražské přírodní parky (2005, online) je přírodní park v podstatě **mezistupněm mezi zvláště chráněným územím a obecnou ochranou krajiny**, vztahující se na území celé ČR. Jedná se tedy o území podléhající již určitému stupni ochrany, spojenému s některými omezeními a pravidly. Právě díky přírodnímu bohatství je toto území poměrně častým cílem návštěvníků. Význam životního prostředí pro cestovní ruch zdůrazňuje také Zelenka a kol. (2014), jelikož podle něj mnozí lidé unikají ze světa plného stresu, hluku a znečištění do "oáz" klidu, čistého vzduchu a člověkem co nejméně narušeného prostředí.

Pro upřesnění způsobu založení přírodních parků uvádí Ministerstvo životního prostředí ČR (online), že přírodní parky jsou v České republice zřizovány na základě zákona České národní rady o ochraně přírody a krajiny (OPAK) č. 114/1992 Sb., který mimo jiné zahrnuje v § 12 také ochranu krajinného rázu. Pojem krajinný ráz vymezuje ENVIS (2014, online) jako určitá kulturní, historická nebo přírodní specifika konkrétního místa nebo území. Podle Němce (2003) je účelem zákona přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitosti forem života na chráněném území, přírodních hodnot a krás a také k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. ENVIS (2010, online) k tomu dále dodává, že za účelem ochrany krajinného rázu, který se vyznačuje především koncentrací významných estetických a přírodních hodnot, je zřízen právě přírodní park, a to orgánem ochrany přírody obecně závazným předpisem. Tak se stanovuje omezení využití daného území, představující potenciální poškození či až zničení jeho dosavadního stavu.

Podle Pražských přírodních parků (2005, online) patří pražské přírodní parky k menším chráněným územím v ČR. ENVIS (2010, online) dodává, že **smyslem přírodních parků je přispívání ke zlepšení životního prostředí města, měly by plnit funkci účinného ochranného pásma zvláště chráněných území a nabízejí prostředí k rekreačním účelům**. Česká republika je výjimečná v množství chráněných území v regionu hlavního města. Praha je tedy jedinečné město nejen díky své historii a architektuře, ale také díky množství chráněných území. Tato místa jsou mezi Pražany oblíbená, jelikož je lidská činnost dosud nestačila významně ovlivnit a zůstala tak poměrně původní.

Tyto oázy na území našeho hlavního města tvoří podle ENVIS (2005, online) nezbytný prostor pro život mnohým rostlinám i živočichům a to i těm chráněným, přičemž pozdvihuje i životní prostředí lidí a umožňuje tak i rekreační využití ať už pražským obyvatelům či návštěvníkům.

Tabulka 1: Chráněná území v Praze

Chráněná území v Praze	91
Celková rozloha CHÚ v Praze	2200 ha
Hlediska významnosti	geologické, botanické, zoologické, entomologické a lesní
Kategorie CHÚ	přírodní památka, národní přírodní památka, přírodní rezervace
Přírodní parky v Praze	12
Rozloha přírodních parků	20% z celkové rozlohy města
Památkově chráněné objekty na území přírodních parků	80

Zdroj: ENVIS (2005, online), Moravec (2008, online)

Mezi mnohými autory opěvuje Prahu například Němec (2003), a to především díky její poloze, jejímu geologickému podkladu a členitosti území, díky kterým by ji zařadil jako hlavní město do Guinnessovy knihy rekordů.

... Praha je obdivuhodné město. Skály prozrazují dávnou minulost Země, jejich spáry a terásky porůstá vzácná květena, žije na nich plejáda drobného hmyzu. Potoky směřující do Vltavy jsou lemovány přírodními lužními lesy, doubravy na vrcholu Petřína jsou podrostlé přirozenou lesní květenou... (Kubíková a spol. 2014 str. 7)

Obrázek 1: Přírodní parky Prahy. Převzato z: ENVIS (2010, online)

3.4.1 Historie přírodních parků

Přírodní parky začaly být otázkou k řešení podle Moravce (2008, online) v momentě kdy se Praha začala v roce 1974 značně rozšiřovat a začala tak postupně pohlcovat přírodně cenné a v některých případech i unikátní lokality. Naštěstí, však díky snaze mnohých přírodovědců i „pouhých“ nadšenců, jak se shodují Kubíková a spol. (2014) a Moravec (2008, online) se začala poměrně záhy vyhlašovat první pražská chráněná území. Tito přírodovědci působící v Pražském středisku státní památkové péče a ochrany přírody, vymezili významné lokality a navrhli jejich vyhlášení jako chráněných území podle soudobých zákonů (Kubíková, 2014).

Kubíková (2014) také podotýká, že většina chráněných území v Praze byla v minulosti formována hospodařením člověka, a to ať šlo o pastviny, louky, sady nebo lesy. Dodává však, že po II. světové válce došlo k úpadku obhospodařování a v důsledku toho začalo území hustě zarůstat. Upozorňuje také na fakt, že v 50. a 60. letech 20. století docházelo také k záměrnému zalesňování, a to akátem, smrkem či dubem červeným, jež nepovažuje za vhodnou volbu. Ke snaze navrátit tato území do původního stavu podle ní dospěl Magistrát hlavního města Prahy v roce 2000. Z výše zmíněného lze vyvodit, že navrácení těchto lokalit, do původního stavu není zrovna lehký úkol, jelikož se dnes hospodařením na polích a lukách či chovem dobytka mnoho lidí v Praze nezabývá.

Pražské přírodní parky (online, 2005) i ENVIS (online, 2010) uvádí, že **přírodní parky jak je známe, začaly vznikat v 70. letech 20. století od kdy se jim až do roka 1992 přezdívalo "oblasti klidu"**. Informátor Strejček však podotýká, že první snahy vyhlásit chráněné území v Praze se objevovaly již ve třicátých letech minulého století a jednalo se o Divokou Šárku a právě o Prokopské údolí. Tehdy to však podle něho bylo možné pouze za souhlasu všech majitelů a uživatelů pozemků na území Prokopského údolí, kterých bylo přes sto dvacet, a proto se Prokopské údolí vyhlásilo jako oblast klidu až v 90. letech minulého století.

3.4.2 Správa přírodních parků

Jak uvádí Kubíková (2014) většina chráněných území v Praze je podle zákona v péči Magistrátu hlavního města Prahy, jehož příslušná oddělení se zabývají údržbou a monitoringem v přidělených územích, přičemž se na správě také částečně podílí CHKO Český kras. Klíčovou roli hlavního města vysvětluje Moravec (2008): *Jako jejich (přírodních parků pozn. autorky) vyhlášovatel a orgán státní správy, zodpovědný za údržbu zvláště chráněných území, ale i jako vlastník a správce většiny lesů a vodních toků, tedy klíčových krajinných prvků. A především jako tvůrce územního plánu města.* Moravec (2008) k tomu však dodává, že se zde nachází prostor i pro další aktéry, jako jsou například neziskové organizace.

Ve spojitosti s chráněnými územími je vhodné uvést také agentury podílející se na péči a ochraně některých složek přírodního bohatství nejen přírodních parků, ale také dalších cenných oblastí v po celé České republice. Za nejvýznamnější agenturu v této oblasti lze považovat Agenturu ochrany přírody a krajiny České republiky, která je organizační složkou státu, spadající pod ministerstvo životního prostředí dle § 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (AOPK ČR, online, 2014). Němec (2003) upřesňuje, že posláním AOPK ČR je zabezpečovat informační systém ochrany přírody a zajišťovat odbornou péči o přírodu a krajinu ČR. Pražské středisko AOPK zabezpečuje péči o pět národních přírodních památek a přírodních památek, jako je na příklad přírodní památka oblast Havránka v PP Draháň-Troja (Němec, 2003 a Zamrzlová a Švecová)

Druhou významnou agenturou působící na poli ochrany životního prostředí je Česká informační agentura životního prostředí CENIA, která podle Cenia (online, 2012) je příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí a jejímž posláním je shromažďování, interpretace a distribuce informací o životním prostředí.

Na správě pražských přírodních parků se v první řadě, jak již bylo zmíněno, podílí magistrát hlavního města Prahy, kromě něho existují, jak potvrdili informátoři, i další subjekty, které do fungování přírodních parků zasahují, a to Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), Lesy hlavního města Prahy, zastupitelstva městských částí, Ministerstvo životního prostředí, zastupitelstvo hlavního města Prahy, odbor životního prostředí a stavební odbor. Tyto subjekty jsou znázorněny ve schématu č. 1; a to z hlediska míry vlivu na ochranu přírody a životního prostředí. Kromě těchto hlavních aktérů do fungování systému přírodních parků zasahuje podle informátora Velka ještě například AOPK ČR, technická správa komunikací či pražská vodohospodářská společnost.

Schéma č. 2: Složky správy přírodních parků Prahy, na základě vlivu na životní prostředí

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů poskytnutých informátory.

4 SROVNÁVACÍ STUDIE

4.1 Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí jakožto destinace cestovního ruchu

4.1.1 Charakteristika území

Tabulka 2: Základní informace o PP Prokopské a Dalejské údolí

Vyhlášen	1993
Rozloha	652,5 ha
Městské části	Hlubočepy, Jinonice, Radlice, Smíchov, Stodůlky, Řeporyje, Slivenec
Správce	Hlavní město Praha – HMP

Zdroj: Pražské přírodní parky a Praha zelená (online) [cit. 14. 11. 2014]

Prokopské údolí je charakterizováno jako středně velký park, který je pozoruhodným komplexem cenných přírodních ekosystémů, ale také mnohých geologických úkazů, z nichž některé mají dokonce celosvětový význam. (ENVIS, 2010, online, Němec, 2003 a Kubíková, 2014). Jak Němec (2003) a Pražské přírodní parky (2006, online) udávají, v

Obrázek 2: Prokopské a Dalejské údolí. Zdroj: Pražské přírodní parky (online) [cit. 15. 11. 2014]

případě Prokopského údolí se v podstatě jedná o výběžek Českého krasu, který zahrnuje řadu maloplošných chráněných území, konkrétně protože se zde soustředí rozmanité přírodní jevy od světoznámých geologických odkryvů, umožňujících ještě dnes nalézt zkameněliny, přes kostřavové trávníky a habrové doubravy po společenstva skalních stepí. Kromě toho je také domovem mnohých vzácných rostlin a bezobratlých živočichů (Kubíková, 2014).

Vznik oblasti v současnosti známé jako Prokopské údolí byl v průběhu mnoha tisíciletí poměrně dramatický. Němec (2003) uvádí, že horniny tvořící prokopské údolí vznikaly již na dně prvohorního moře, které dosahovalo hloubek od několika desítek do asi 200 metrů.

Před asi 430 miliony let byla tato oblast vulkanicky aktivní, která vedla ke změlnění moře a vznikla zde i sopka dnes známá jako Hemrova skála (viz obr. 3). To vedlo ke zlepšení podmínek pro existenci některých mořských živočichů, jejímž důkazem je

bohaté množství zkamenělin. **Obrázek 3: Hemrova skála. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015**

Po ústupu moře a zvrásnění následovalo opět srovnání a zalití druhohorním mořem, po němž zůstala mnohá souvrství pískovců, jílovců a opuk (Němec, 2003).

Podle pražské přírody (online, 2013) k prvnímu osídlení došlo asi před 30 000 lety, kdy tamní jeskyně začali obývat paleolitičtí lovci jako úkryty. První zemědělci pak přišli na toto území v mladší době kamenné, nicméně k nejvýznamnějšímu ovlivnění krajiny došlo v 19. století, a to díky vzniku velkých lomů a činnosti mlynářů. V otázce původnosti je výjimečnou lokalitou Dalejský háj, který nebyl nikdy zcela odlesněn a dochovaly se tak původní dubo-habrové háje (Němec, 2003, Pražská příroda 2013, online).

Mezi turistické lokality patří zvláště chráněná území, jako je národní přírodní památka (NPP) jámový lom Požáry, národní přírodní památka Dalejský profil, NPP U Nového mlýna, přírodní památka (PP) Opatřilka-Červený lom, která též připomíná těžební minulost lokality, PP Ctírad a další. Tato místa často patří zároveň i k významným geologickým úkazům. Dalšími místy, která by mohla turisty lákat, jsou například lom V rokli, zříceniny hradu Děvín nebo Butovické hradiště (přírodní parky 2006, online). Tyto lokality bývají poměrně často navštěvovány, protože se nacházejí podél naučné stezky, která bývá turisty relativně frekventovaně procházena.

Na rozdíl od přírodního parku Draháň-Troja, kde turistické značky nevytvářejí propojený celek (přírodní parky, 2006, online), je v Prokopském údolí relativně propracovaný systém značení. Nezřídka na trasách může návštěvník narazit na některý z vyhlídkových bodů, kterých je v Prokopském údolí nespočet.

Vedou zde, kromě několika turistických tras, 2 naučné stezky (NS) (viz kapitola 8.3), propojující některé z výše zmíněných atraktivních lokalit tohoto území. Podle webu stezky.info (2005 a 2003, online) se zde nachází NS Údolím Dalejského potoka, která má 16 zastávek a její délka je asi 6,5 km a NS Prokopské údolí-Butovickým hradištěm která má 6 zastávek a je dlouhá 3 km, přičemž není značena jinak než žlutou turistickou značkou.

Na základě vlastního pozorování v kombinaci s nestrukturovaným rozhovorem s informátory Josefem Matouškem, Jaromírem Strejčkem a Ivem Dolejším, byly zjištěny následující poznatky.

Typy cestovního ruchu nejčastěji viditelné na území přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí je pěší turistika, za níž následuje cykloturistika, což potvrzuje i Pražská

Obrázek 4: Cyklista v Prokopském údolí. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015

příroda (2003, online). Oba tyto typy jsou často doplněny o psí doprovod. Méně častá, ale také znatelná je hipoturistika, jejíž dopad konkrétně na erozi je značný.

4.1.2 Regulace cestovního ruchu

Snaha o regulaci turismu a jeho dopadů na území parku je patrná. Autorka se setkala například s erozními rýhami zasypanými štěrkem, aby nedocházelo vlivem dešťů a následných turistických procházek ke značnějšímu hloubení, za způsob regulace lze považovat i samotnou naučnou stezku, avšak s jinými regulacemi se při svém terénním šetření nesetkala. I přesto k regulacím dochází, a to například díky společnosti pro ochranu Prokopského a Dalejského údolí, vedenou Josefem Matouškem, která se podle SOS Praha (online) v rámci svého projektu s názvem Projekt ochrany Prokopského a Dalejského údolí snaží například o podporu tradičních forem hospodaření, o spolupráci při označování hranic přírodního parku, o vytvoření nárazníkového pásma přírodního parku, o likvidaci černých skládek či o vzdělávací a osvětovou činnost.

4.1.3 Dopady cestovního ruchu

Cestovní ruch v regulované podobě podle informátora Matouška, netvoří hrozbu, ale naopak příležitost jak nahradit funkci původního spásání, ušlapávání, požárů a podobně. Je podle něho třeba si také uvědomit, že území Prokopského údolí bylo trvale osídleno již před šesti tisíci lety, a tak se živočichové i rostliny postupně přizpůsobili. Věřící, že znečištění podzemních vod nebo vzduchu rostlinám ani živočichům zatím žádné komplikace nepůsobí. O přesném opaku je přesvědčen informátor Strejček, který přikládá vinu na úbytku některých druhů, kácení deštných pralesů v Amazonii a následnému posouvání Sahary a klimatických pásem. To však nelze hodnotit jako přímý vliv turismu na území vybraných přírodních parků.

Na území parku Prokopské údolí, je podle Matouška, převážná většina rostlin zapsána v červené knize ohrožených druhů. V níže uvedené tabulce jsou některé příklady kriticky ohrožených rostlin, které rostou na území parku Prokopské údolí v podobě jednoho jediného trsu. Například níže uvedená houba čišenka rýhovaná, je závislá na zajících, jejichž zaživačím traktem musí projít, aby mohla vyklíčit. Zajíců je však na území parku vlivem chorob, volně pobíhajících psů a rozšiřující se výstavby stále méně.

Žáby zde údajně vymřely po zavlečení houbové choroby z Louňovic, kdy sem byly žáby přivezeny za účelem natočení dokumentárního filmu. Snaha o jejich záchranu byla až příliš značná a prudké zásahy způsobily, že za poslední měsíce byla na území parku Prokopské údolí spatřena jen jediná žába, a to zástupkyně ropuch.

Na otázku zaniklých druhů není nikterak jednoduché odpovědět, jelikož někteří zástupci například mechů či lišejníků podle informátora Dolejšího, dosud nebyli ani určeni, jelikož rostou jen cca 14 dní v roce. Podle Matouška zde roste mnoho druhů, o kterých se věří, že zde vůbec nerostou. Říká: "*Jak můžeme vědět, že tudy neprojde stádo srn a něco zde pak nevyklíčí*". Dalším příkladem je například Lilie zlatohlávek, která vykvétá až po sedmi letech a je proto snazší ji mimo toto období přehlédnout.

Informátoři Matoušek a Strejček se však jednohlasně shodli, že největší hrozbou pro přírodní parky je stále se rozšiřující výstavba, a to i v podobě nepovolených staveb. Vyhláška totiž nechrání více než je jedinečný krajinný ráz. Matoušek dodává a podotýká, že Dalejský háj v současnosti vlivem zástavby vysychá, jelikož v místě kde dříve byla bažina, dnes stojí sídliště.

Další hrozbou, která už však je částečně spojená s cestovním ruchem, je podle informátora Matouška nekompetentní management. Na práci bývají často najímány nezasvěcené firmy, které mohou způsobit více škody než užítku. Pan Matoušek tuto skutečnost demonstroval na příkladu borovic napadených sypavkou, které sice byly vykáceny, ale byly vnošeny z lesa na hodnotnou skalní step, která se dusí pod nánosem vysypaného jehličí. Za škodlivou považuje také nesprávnou pastvu.

V současnosti je podle informátora Matouška problémem také kácení stromů, které probíhá i přestože je kácení na území přírodního parku od nedávna zakázáno. Za přímo devastační označil pan Strejček jízdu na koni mimo vyznačené trasy a stejně tak se k otázce vyjádřil i informátor Matoušek.

Dopady přímo spojenými s cestovním ruchem jsou podle obou informátorů hipoturistika, mající silný vliv na erozi, a také venčení psů, s příkladem stromů na Janáčkově nábřeží, na které se psi venčili a následně vlivem kyseliny solné, obsažené v moči, stromy usmrtili.

Tabulka 3: Dopady CR v PP Prokopské a Dalejské údolí

Dopady cestovního ruchu	Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí
Sešlap	24
Erozní rýhy	9
Graffiti	15
Místa s koncentrací odpadků	8
Černé skládky	1
Ohniště	5
Vrypy	-
Exkrementy	6
Kriticky hrožené rostliny	oman pravý, kavyl sličný, bělozářka větevnatá, kostřava vališská, kosatec horský, lišejníky
Ohrožení živočichové	měkkýši
Snižování počtu	zajíci, motýli, epilitické ² druhy, mechorosty, fytofágní ³ brouci, střevlíci, obojživelníci a plazi
Nejčtetnější dopady	sešlap
Nejzávažnější dopady	výstavba

Zdroj: Vlastní zpracování autorky na základě informací poskytnutých informátory a literaturou.

² Žijící na povrchu horniny např. skály (Biolib, online)

³ Živící se rostlinnou potravou (Rewin, online)

Obrázek 5: Paralelní cesta. Zdroj Veronika Jeřichová, 10. 3. exkrementy a ohništi (viz obr.8).

Jak lze z výše uvedené tabulky vyčíst, nejčtenějším vlivem turismu na území přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí je sešlap v podobě paralelních cest (viz obr. 5) a erozních rýh (viz obr. 6), následovaný graffiti (viz obr. 7), odhozenými odpadky,

Obrázek 6: Erozní rýha. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3.

Informátorem Matouškem byla spatřena jedna černá skládka. Co se týká kriticky ohrožených rostlin, v tabulce jsou uvedeny pouze některé příklady, které byly představeny informátorem Matouškem. Ve skutečnosti je jich však mnohem více. Němec (2003) potvrzuje, že lišejníky už dříve mizely vlivem atmosférického znečištění a okyselení srážek, dnes však mizí, především díky vlivu sešlapu a turistické eroze. U měkkýšů Němec (2003) podotýká, že nebyl zjištěn úbytek druhů, ale počet jedinců u citlivých druhů. Ohledně mechorostů Němec (2003) tvrdí, že

dva vymizelé druhy bývají nahrazovány dvěma nově vzniklými, nicméně dodává, že z 221 druhů bylo v roce jeho šetření (1999) nalezeno pouze 125 druhů a podobný úbytek byl zaznamenán i v případě některých epilitických druhů na diabasech⁴, přičemž bylo spatřeno 191 z 307 druhů a některých fytofágních brouků, kterých ubylo o 52 druhů.

⁴ Předterciární zásadité horniny šedo zelené barvy (Geologická encyklopedie, online)

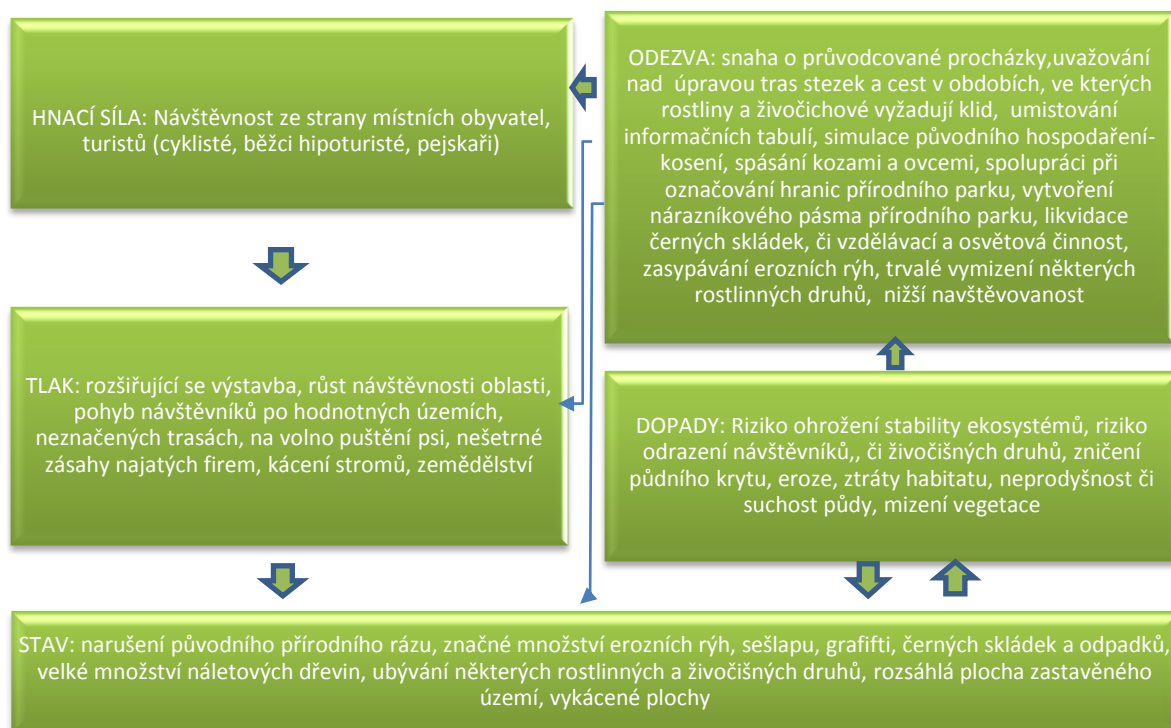

Obrázek 7: Graffiti. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015

Opět potvrzuje, že vliv na změny ve složení rostlinných druhů mají změny managementu lesních porostů, sukcese⁵ na otevřených plochách, vliv nedodržování ochranného režimu a vliv turistiky, konkrétně udupávání povrchu, jízda na horském kole nebo koni, pobíhající psi, běhání a horolezecká činnost.

4.1.4 DPSIR

Schéma 3: DPSIR – Prokopské a Dalejské údolí

Zdroj: Vlastní zpracování.

⁵ Změny ve společenstvech, procházejících postupným vývojem (Vítejte na Zemi, online)

Souvislosti spojené s dopady cestovního ruchu lze interpretovat také skrze kauzální model DPSIR, jež je v obecné rovině popsán v kapitole 4.2.4. Z modelu DPSIR doplněného o údaje zjištěných při šetření v přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí vyplývá, že cestovní ruch v tomto území je podněcován turisty a místními obyvateli a umožněn je díky přírodním specifikům, krajině a volnému času návštěvníků. Cestovní ruch pak vytváří tlak v podobě růstu návštěvnosti, vlivem pohybu návštěvníků mimo značené trasy a na volno puštěných psů. Dalšími faktory jsou například také nešetrných zásahy firem nezasvěcených do problematiky chráněného území, kácení stromů či rozšiřující se zástavby. Kromě toho, má na poměry panující v přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí vliv také zemědělská činnost.

Výsledkem takového tlaku je změna stavu, který je v současnosti patrný především díky množství sešlapu v podobě erozních rýh nebo paralelních cest, množství grafitů a odpadků, ale také vlivem náletových dřevin. Toto vše se podílí na postupné změně přírodního rázu. Dopadem těchto skutečností, a tedy změnou v životním prostředí, je například riziko ohrožení stability ekosystémů, riziko odrazení návštěvníků, trvalé vymizení některých rostlinných či živočišných druhů, neustálý růst hloubky erozních rýh a ztenčování půdního krytu. Odezvou na tyto dopady je například umístování informačních tabulí v místech koncentrace návštěvníků, plán poskytování služeb zkušeného průvodce plán úpravy trasy některých cest, podle potřeb živočichů a rostlin, simulace původního hospodaření, osvětové přednášky a vytváření nárazníkového pásma přírodního parku.

4.2 Přírodní park Draháň – Troja jakožto destinace cestovního ruchu

4.2.1 Charakteristika území

Tabulka 4: Tab.:2: Základní informace o PP Draháň - Troja.

Vyhlášen	1990
Rozloha	578,8 ha
Městské části	Bohnice, Čimice, Troja, Dolní Chabry
Správce	Hlavní město Praha (HMP)

Zdroj: Pražské přírodní parky (online) [cit 14. 11. 2014] a Praha zelená (online) [cit 14. 11. 2014]

Obrázek 8: Přírodní park Draháň-Troja. Zdroj: Přírodní parky (online) [cit. 15. 11. 2015]

Přírodní park Draháň - Troja se nachází na pravém břehu řeky Vltavy, přičemž podle městské části Troja (online, 2010) je jeho nejhodnotnější oblastí Trojská kotlina s botanickou a zoologickou zahradou a několika dalšími chráněnými územími, kromě toho je díky

svým mnohým skalním svahům a jiným útvarům toto území významné i z geologického hlediska.

Zajímavostí tohoto parku a odlišnost od přírodního parku Prokopské údolí spočívá v začlenění v evropském projektu periurbium parks, jehož cílem je chránit příměstské parky a spravovat je podle pravidel evropské politiky životního prostředí. Území přírodního parku Draháň - Troja bylo podle Salvia (online, 2014) poprvé osídleno v období mezi 7750 až 5050 lety. Tomuto období předcházelo chladné období čtvrtohor, po kterém následovalo oteplení a vysušení klimatu, během kterého docházelo k šíření druhů stepních a lesostepních společenstev. Později došlo ke zvlhčení klimatu a s tím spojenému šíření lesních porostů, do něhož přišel první člověk – zemědělec. Ten krajinu ovlivňoval až do současnosti.

Toto území je podle Zamrzlové a Švecové specifické tím, že je z části formováno vodotečí a jejími břehy, která ovlivnila způsob osídlení a využívání tohoto území, například v podobě pěstování vinné révy na vinohradech, z nichž některým dodnes zůstal jejich původní charakter. Na zanikajících vinicích vznikaly v 19. století podle Zamrzlové a Švecové sady a třešňovky, které slouží k rekreačním účelům do dnes.

Na fungování parku se kromě subjektů zmíněných v teoretické části této práce, podílí také Český svaz ochránců přírody, ZOO Praha, AOPK ČR, Diplomatický servis, Univerzita Karlova, Česká zemědělská univerzita, botanická zahrada, místní obyvatelé a návštěvníci, Povodí Vltavy, Nadace Quido Schwanka, soukromí majitelé pozemků, útvar rozvoje města, spolky a občanská sdružení, trojské gymnázium; TJ Sokol Troja, Praha – Dolní Chabry, Praha – Ďáblice, PP Šárka – Lysolaje, Královská Obora (MČ Praha Troja 2012, online). Na území přírodního parku Drahaň-Troja se nachází množství zvláště chráněných území, které, jak potvrzuje Zamrzlová a Švecová, spadají do správy Odboru ochrany prostředí. Tyto autorky však zdůrazňují, že žádná instituce, která by měla na starosti správu, řízení nebo financování přírodního parku neexistuje.

Mezi turistické lokality patří na základě informací dostupných na webu přírodních parků (2006, online) zastávky naučné stezky, jako jsou Trojská vinice a vinný sklípek, botanická zahrada, dětské hřiště v podobě keltského oppida a přírodní památky Salabka a Havránka. Mimo naučnou stezku se nacházejí další turisticky atraktivní místa a to v podobě přírodních památek, např. Jabloňka, Trojská, Velká skála, Černá rokle, Drahaňské údolí, a další v podobě památkově chráněných objektů – zámeček Jabloňka, pomník mistra Jana Husa v Troji, usedlost Kazanka, hradiště na Farkách, hradiště Zámky a v podobě dalších historicky a kulturně zajímavých míst jako je např. bývalá dynamitka nebo Drahaňský mlýn. Mezi nejnavštěvovanější turistické lokality patří však primárně, jak potvrzuje informátorka Budská, zoologická zahrada, botanická zahrada a Trojský zámek.

Podle informací uvedených na webu pražských stezek (2013, online) a webu stezky.info (2007, online) zde vede tříkilometrová naučná stezka s deseti zastávkami, informující o vývoji krajiny, ochraně přírody, geologii a botanice. Celá trasa údajně trvá při pěší turistice asi dvě hodiny, přičemž se její náročnost označuje jako mírná a lze ji realizovat s předem objednaným průvodcem.

Tato místa, která se nacházejí podél naučné stezky, jsou pěšími turisty a cyklisty pravidelně navštěvována, a tak spolu se svým blízkým okolím budou podléhat analýze dopadů cestovního ruchu, které by zde měly být v rámci přírodního parku, s výjimkou zoologické a

botanické zahrady, nejznačnější a nejkonzentrovanější.

Typy cestovního ruchu objevující se na území přírodního parku Draháň - Troja jsou téměř totožné s těmi v Prokopském údolí. Převládá zde pěší turistika v podobě pejskaření a běhání, je následována cykloturistikou a i

hipoturisté (viz obr. č. 9) byli při terénním šetření spatřeni.

Obrázek 9: Hipoturista. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015

4.2.2 Regulace cestovního ruchu

Regulace turismu na území přírodního parku vychází ze skutečnosti, že se v jeho rámci nachází velké množství chráněných území, jak již bylo zmíněno v teoretické části. Zamrzlová a Švecová upozorňují na omezující předpisy (zahrnuty v zákoně č. 334/1992 Sb. O ochraně zemědělského půdního fondu), které se vztahují přímo na přírodní památky, které by pochopitelně měly být dodržovány.

Příkladem snahy o regulaci turismu na území Draháň-Troja je například částečné zahrazení cesty u zastávky naučné stezky Pustá vinice, které podle informátorky Ing. Budské odradí až 80% procházejících návštěvníků, a jedná se tedy o relativně úspěšný krok. Naopak nevhodným pokusem o regulaci dopadů turismu (eroze) bylo podle Hrčky (2008, online) a Ing. Budské, zahrnutí části přírodní památky Havránka ornicí za účelem sanace erozních rýh, což mělo roku 2006 na tuto evropsky významnou lokalitu nenávratný dopad. Jak Hrčka (2008, online) uvádí, projekt byl Botanickou zahradou (správcem území) svěřen firmě, která nebyla zasvěcena do širších souvislostí spojených s výjimečností tohoto místa, což je podobný případ na který upozorňuje informátor Matoušek v případě napadených borovic v Prokopském údolí. Okolí Havránky a dalších přírodně cenných lokalit, např. Čimické údolí, Salabka atd. bývá i v tomto parku zabezpečováno vypásáním náletových keřů a s tím spojeným ušlapáváním kozami a ovce (Zamrzlová a Švecová, Hrčka 2012, online). Zamrzlová se Zapadlovou považují samotné zajištění naučné stezky, za efektivní způsob regulace turismu, jelikož se tak návštěvníci dozvědí širší souvislosti týkající se jimi navštěvovaného území.

4.2.3 Dopady cestovního ruchu

Na území přírodního parku byly při terénním šetření vyzorovány druhy dopadů turismu, které jsou analyzovány v teoretické části (viz kap. č. 3.1.2.). Spolu s informacemi získanými od informátorů, především Budské a Strejčka, jsou tyto dopady znázorněny v níže uvedené tabulce. Při rozhovoru informátorka Budská zdůraznila vliv turismu na erozi. Stejný vliv rostoucí návštěvnosti zdůrazňují Zamrzlová se Švecovou a Hrčka (online, 2012), a to konkrétně v lokalitě Velká skála. Vedle toho však nezapomínají zmínit negativní vliv stavební činnosti v bezprostřední blízkosti chráněného území a také hrozbu náletových dřevin, jako je například akát. Informátor Strejček ohledně dopadu na přírodní park zmínil vodácké soutěže na Vltavě, které v danou dobu navštíví velké množství návštěvníků, kteří nevědomě vytvářejí značný nápor na únosnou kapacitu území, o které dále hovořila informátorka Budská. Zamrzlová a Švecová podotýkají, že je v současné době management celého území přírodního parku Drahaň - Troja na nedostačující úrovni a některé části přírodního parku jsou podle nich dokonce zanedbané.

Tabulka 5: Dopady CR v PP Drahaň - Troja

Dopady cestovního ruchu	Přírodní park Drahaň - Troja
Sešlap	26
Erozní rýhy	11
Místa s koncentrací Graffiti	19
Místa s koncentrací odpadků	28
Černé skládky	1
Ohniště	5
Vrypy	1
Exkrementy	9
Kriticky hrožené rostliny	křivatec český, koniklec luční český
Ohrožení živočichové	vosička ceratepyris fuscipennis, vosička creptes aerosus
Snižování počtu	nosatec, střevlík, bělozářka liliovitá
Nejčtetnější dopady CR	doprava do zoologické zahrady, botanické zahrady a k Trojskému zámku; sešlap
Nejzávažnější dopady CR	doprava do zoologické zahrady, botanické zahrady a k Trojskému zámku; výstavba

Zdroj: Vlastní zpracování autorky na základě vlastního šetření, informací poskytnutých informátory, literaturou a dat z portálu informačního systému ochrany přírody.

Na základě výše uvedené tabulky, lze vyvodit, že nejčtetnějšími pozorovanými dopady turismu v blízkosti naučné stezky na území přírodního parku Drahaň - Troja je sešlap v podobě vyšlapaných paralelních cest mimo turisticky značené trasy (viz obr. č. 10). Po trase naučné stezky bylo zaznamenáno 11 erozních rýh (viz obr. č. 11). Za nimi v četnosti stojí místa s koncentrací odpadků (viz obr. č. 12) a dále "umění" v podobě graffiti (viz obr. Č. 13). Poměrně často byly při terénním šetření viditelné psí exkrementy, ale i ohniště, a ta především na území mezi Salabkou a botanickou zahradou (viz obr. Č. 14). Černá skládka byla spatřena jedna a stejně tak vryp do kůry stromu.

Obrázek 10: Cyklisté využívající zkratky od autobusové zastávky. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 11: Erozní rýhy (45 cm). Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 12: Odpadky. Zdroj: Veronika Jeřichová, 17. 7. 2015

Obrázek 13: Graffiti na Velké skále. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015

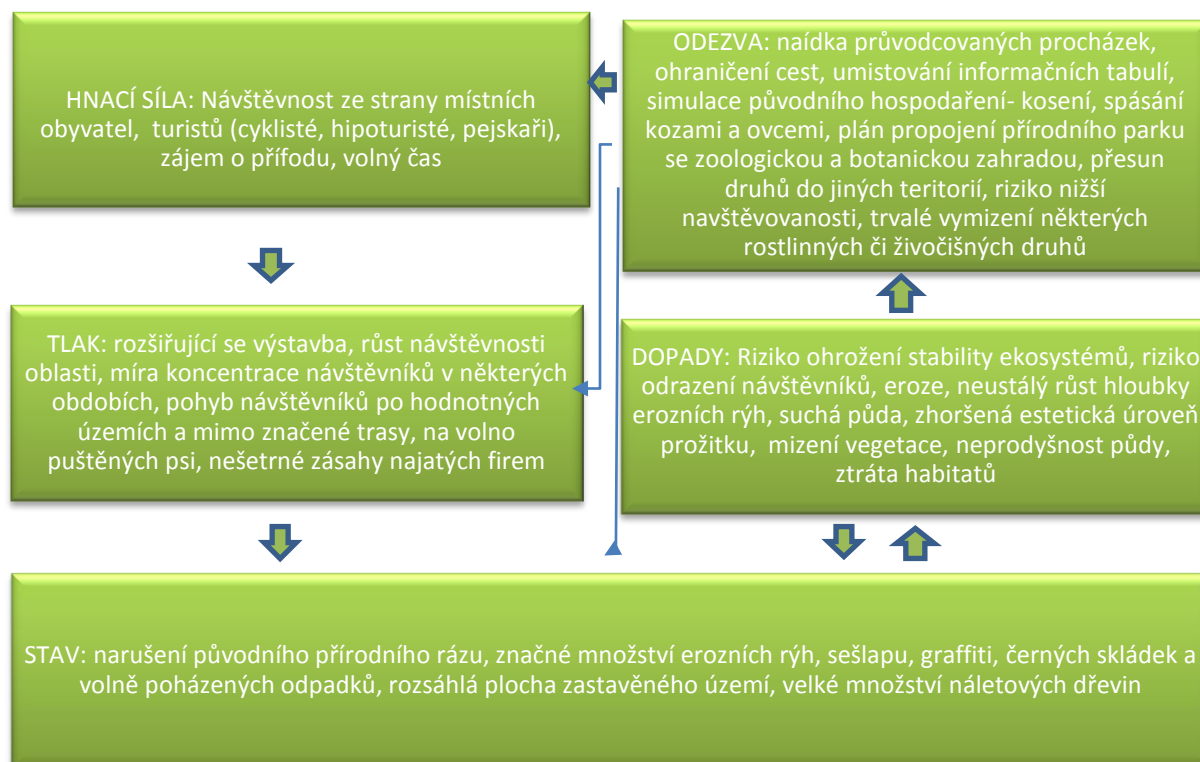

Obrázek 14: Jedno z ohnišť. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015

Za nejzávažnější a nejčtenější dopad turismu považuje Informátorka Ing. Budská dopravu do Zoologické a botanické zahrady a k Trojskému zámku. Ročně zoologickou zahradu podle ní navštíví až 1,4 milionu návštěvníků, přičemž v den výročí zoologické zahrady přijede současně asi dvacet tisíc návštěvníků, což je vzhledem ke kapacitě oblasti např. v otázce parkovacích míst, velmi neúměrné. Informátor Strejček považuje za nejzávažnější dopad na přírodní parky výstavbu, avšak ta zcela zjevně není dopadem cestovního ruchu, jelikož se nejedná o výstavbu infrastruktury pro cestovní ruch, ale o výstavbu bytovou. Vliv turismu však demonstruje na příkladu zvýšené návštěvnosti v době vodáckých závodů a soutěží na Vltavě.

4.2.4 DPSIR

Schéma 4: DPSIR- Draháň - Troja

Zdroj: Vlastní zpracování.

Souvislosti spojené s dopady cestovního ruchu v přírodním parku Draháň - Troja představuje také výše uvedený kauzální model DPSIR. Z něho vyplývá, že cestovní ruch v tomto území je podněcován turisty a místními obyvateli a umožněn je díky hodnotným přírodním prvkům a volným časem návštěvníků. Jak je znázorněno ve druhém poli, cestovní ruch vytváří tlak v podobě, růstu návštěvnosti, mírou koncentrace návštěvníků v některých obdobích (vodácké závody, výročí zoologické zahrady), vlivem pohybu návštěvníků mimo značené trasy a na volno puštěných psů. Vliv však mají také nešetrné zásahy firem nezaspěčených do problematiky chráněného území, či rozšiřující se zástavby. Výsledkem takového tlaku je změna stavu, který je v současnosti patrný především díky množství sešlapu v podobě erozních rýh nebo paralelních cest, množství grafitů a odpadků či náletových dřevin. Toto vše se podílí na postupné změně přírodního rázu.

Dopadem těchto skutečností, a tedy změnou v životním prostředí, je například riziko ohrožení stability ekosystémů, riziko odrazení návštěvníků, trvalé vymizení některých rostlinných či živočišných druhů, neustálý růst hloubky erozních rýh a ztenčování půdního krytu. Odezvou na tyto dopady je například nabízení služeb zkušeného průvodce, umístování informačních tabulí v místech koncentrace návštěvníků, zatarasení či ohraničení některých cest, simulace původního hospodaření. V plánu je také propojení zoologické zahrady, Trojského zámku a botanické zahrady s přírodním parkem Draháň - Troja, za účelem zvýšení povědomí návštěvníků o chráněném území.

4.3 Dopady cestovního ruchu v těchto přírodních parcích - Komparace

Tabulka 6: Komparace dopadů CR v PP

Dopady CR	Prokopské a Dalejské údolí	Draháň - Troja
Sešlap	24	26
Erozní rýhy	9	11
Místa s koncentrací Graffiti	15	19
Místa s odpadky	8	28
Černé skládky	1	1
Ohniště	5	5
Vrpy	-	1
Exkrementy	6	9
Kriticky ohrožené rostliny ⁶	oman pravý, kavyl sličný, bělozářka větevnatá, kostřava vališská, kosatec horský; lišejníky	křivatec český, koniklec luční český
Ohrožení živočichové	měkkýši, žáby	vosička <i>Cerapteryx fuscipennis</i> , vosička <i>creptes aerosus</i>
Snižování počtu	zajíci, motýli, epilitické druhy na diabasech, mechorosty, fytofágní brouci, střevlíci, obojživelníci a plazi	nosatec, střevlík, bělozářka liliovitá
Nejčtetnější dopady	sešlap	doprava do zoologické zahrady, botanické zahrady a k Trojskému zámku; sešlap
Nejzávažnější dopady	výstavba	doprava do zoologické zahrady, botanické zahrady a k Trojskému zámku; výstavba

Zdroj: Vlastní zpracování autorky na základě vlastního šetření, informací poskytnutých informátory, literaturou a dat z portálu informačního systému ochrany přírody.

⁶ Pod kriticky ohrožené rostliny a živočichy byly zahrnuty pouze ty nejzásadnější druhy, které byly zmíněny informátory. Více druhů nebylo možné vzhledem k nedostatku dat zjistit.

Na základě výše uvedené tabulky je možné konstatovat, že počet sešlapů, míst s koncentrací odpadků a graffit je vyšší na území parku Draháň - Troja. V počtu ohnišť a při terénním šetření spatřených skládek se oba přírodní parky rovnají. Co se však skládek týká, podle městské části Praha-Troja (online) a podle informátora Matouška, mají obě území s počtem skládek velké problémy a je jich na obou území tedy jistě více, než bylo spatřeno při terénním šetření. Je nutné ale uznat, že skládky sice mají dopad na přírodní park, nicméně nejsou vlivem způsobeným návštěvníky, ale spíše místními obyvateli. Údaje z obou parků se nejvíce liší v počtu míst s koncentrací odpadků. Co se týká kriticky ohrožených druhů na území těchto přírodních parků, v tabulkách jsou uvedené některé příklady druhů živočichů a rostlin, na které mohou mít fatální vlivy změny podmínek panujících v chráněných územích, a to v podobě jejich úplného vymizení. Přestože původním záměrem bylo v ohledu množství kriticky ohrožených druhů tato území porovnávat, není to na základě dostupných dat a výstupů šetření možné. Podle všech informátorů je největší hrozbou pro oba dva přírodní parky výstavba. Co se však týká vlivů turismu působící největší škody, jedná se o erozi v první řadě a na území přírodního parku Draháň - Troja také o dopravní přetížení, obzvlášť v období výročních oslav, či nárazových událostí. **V celkovém součtu je množství dopadů na přírodní park větší na území přírodního parku Draháň - Troja.**

Je nutné brát v úvahu fakt, že tyto informace a poznatky skutečnost spíše nastiňují, než že by jí zcela odpovídaly, jelikož se získáváním přesných a komplexních dat o dopadech turismu ani o samotných návštěvnících, formou monitoringu nikdo na území přírodních parků nezabýval.

4.4 Průběh šetření a jeho výsledky

Sekundární výzkum byl prováděn prostřednictvím získávání obecných zasvěcujících informací z odborné literatury a webových stránek AOPK ČR, MŽP, ENVIS. Mezi nejdůležitější zdroje patří Němec (2003), Kubíková (2014) a Teritoriální analýza Troji. Dále byly kontaktovány osoby doporučené vedoucí práce, a to RNDr. Strejček, Ing. Velek, Ing. Budská, Ing. Drdáký, Mgr. Pondělíček, RNDr. Plamínková, Josef Matoušek a Miroslav Lupač. Autorka se se žádostmi o data obrátila i na Ministerstvo životního prostředí, Agenturu ochrany přírody a krajiny a Magistrát hlavního města Prahy. Autorka se po domluvě osobně sešla s těmi, kteří byli ochotni pomoci, a to informátorem Velkem na schůzce STUŽ v březnu, informátorkou Budskou v Troji na městském úřadě v únoru, s informátorem Strejčkem v místě jeho bydliště v březnu a s informátorem Matouškem a Dolejším v místě Matouškova bydliště a zároveň sídle organizace pro ochranu Prokopského a Dalejského údolí také v březnu. Dotazy, na které měli informátoři odpovídat, se týkaly nejčtetnějších a nejzávažnějších dopadů turismu, příkladů regulace turismu na území vybraných přírodních parků, množství ohrožených druhů rostlin a živočichů, správy přírodních parků, vlivu turismu na erozi, ovzduší a podzemní vody, vlivu ovzduší a podzemní vody na ekosystémy a podobně. Jelikož rozhovory nebyly strukturované, byly autorce velmi ochotně popsány i širší souvislosti. Ty byly písemně zaznamenávány a následně zpracovány. Mezi setkáními s informátory byl prováděn primární výzkum ve formě terénního šetření, při němž byla simultánně vytvářena fotodokumentace. Toto šetření probíhalo na konci února a během března v blízkém okolí naučných stezek v obou přírodních parcích a také v okolí modré turistické značky v přírodním parku Drahaň - Troja. Částečně během a částečně po skončení terénního šetření, byla data vkládána do tabulek a do schémat kauzálního modelu DPSIR, v nichž byly výsledky výzkumů znázorněny.

4.5 Ověření hypotéz

Na základě výsledků primárního a sekundárního výzkumu byla ověřena platnost výzkumných hypotéz. Z výsledků vyšlo následující.

Hypotéza č. 1 „Nejčetnějšími dopady turismu na území přírodního parku Draháň - Troja jsou sešlapy“. Platnost této hypotézy se velmi jasně potvrdila, v počtu 26 paralelních cest převyšovala jakékoli jiné, při terénním šetření viditelné, dopady turismu.

Hypotéza č. 2 „Nejčetnějšími dopady turismu na území přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí jsou erozní rýhy“. Platnost této hypotézy se nepotvrdila. Přestože počet erozních rýh byl poměrně vysoký a byl dokonce vyšší než v Draháni - Troje, nepřevyšoval množství sešlapu (paralelních cest, zkratk).

Hypotéza č. 3 „Nejzávažnějším dopadem cestovního ruchu v obou přírodních parcích je eroze. Platnost této hypotézy se potvrdila, jelikož většina expertů zdůrazňovala rostoucí vliv návštěvnosti právě na zrychlující se erozi.

Hypotéza č. 4: Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí je dopady cestovního ruchu celkově zasažen více než přírodní park Draháň - Troja. Platnost této hypotézy se nepotvrdila, jelikož ve většině kritérií byly dopady turismu četnější v Prokopském údolí.

4.6 Diskuse

Výsledky výzkumu mohly být ovlivněny některými faktory. Turismus nebyl a stále není na území ani jednoho z vybraných přírodních parků monitorován a stejně tak nebyly monitorovány jeho dopady. Výsledky bakalářské práce vycházejí pouze z dat a informací, které byly dostupné a pouze z toho, co bylo za období posledních tří měsíců v terénu spatřeno. Co se týká sběru dat ohledně živočichů a rostlin, nebývají komplexní a podle informátora Dolejšího nejsou ani přesná, jak uvedl na příkladu stále rostoucích květin v přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí, jež jsou již považovány za vyhynulé. V přírodním parku Draháň - Troja se šetření týkající se množství odhozených odpadků komplikovalo nahromaděnými odpadky, které na březích a jejich okolí zůstaly po povodních.

5 SHRnutí VÝSLEDKŮ PRÁCE

Z výše uvedených výsledků primárního i sekundárního výzkumu lze vyvodit několik závěrů. Množství dopadů turismu, spatřené při autorčině terénním šetření v obou přírodních parcích, je vyšší na území přírodního parku Draháň - Troja. Za okolnosti, že turismus začne být monitorován a především regulován, by mohly přírodní parky dále plnit své poslání, aniž by přicházely k výrazné újmě. Největší hrozbou pro tato chráněná území je však rozsáhlá výstavba, která probíhá navzdory mnohým zákazům a omezením. Co se týká největších hrozeb způsobených cestovním ruchem, jedná se především o erozi, která se projevuje erozními rýhami či paralelními cestami a dále se jedná o volně pobíhající psy, kteří svými exkrementy poškozují hodnotné prvky obou chráněných území. Z výzkumu především vyplývá, že turismus jako takový nemusí vždy být nutně vnímán jako extrémní hrozba pro přírodní a kulturně hodnotná území. Při jeho správné regulaci a při zapojení návštěvníků do projektů spojených s ochranou přírody a osvětou, může být turismus na území přírodních parků v Praze vnímán jako jeden z opěrných bodů pro zachování původního krajinného rázu.

6 DOPORUČENÍ A ZÁVĚRY

6.1 Doporučení

Na základě výzkumu, dostupné literatury a rad některých informátorů jsou nastíněna určitá doporučení pro destinační management přírodních parků a pro potenciální navazující výzkum. Tato doporučení se týkají regulace návštěvníků, možné úpravy správy přírodních parků, získání finančních zdrojů pro udržitelný rozvoj území a také kroků zabráňujících dalším škodám na přírodních hodnotách. Jsou shrnuta v tabulce na následující straně.

Tabulka 7: Návrhy a doporučení

1.	Smysl by měl vznik správního orgánu, který by kontroloval dodržování práv. Obdoba agentury, která však bude nezávislá na městě ani státu.
2.	Zadržení návštěvníků mimo chráněná území a významné lokality prostřednictvím využití dotací k vybudování například sportovišť a dalších institucí k podpoření rekreačního potenciálu a udržení návštěvníků mimo cenná chráněná území.
3.	Využití grantů na podporu projektů týkajících se stavu životního prostředí Prahy, přičemž schématem těchto grantů je zapojení veřejnosti do aktivní péče o životní prostředí.
4.	Otázku týkající se vysychání Dalejského háje, lze řešit pomocí vyhloubení příkopů s vápnem, za účelem vyčištění vody, která ještě protéká zeminou do přírodního parku. Nánosy by byly občas vyjmuty a proces by se opakoval.
5.	Regulace, směřující k omezení dopadů turismu a k podpoře údržby původních podmínek, by měly zahrnovat vynucení psů na vodítku, kácení průbojného trnovníku, podporu klasických forem hospodaření a správnou pastvu.
6.	Základem by měl být zkušený průvodce, který by byl dostatečně obeznámen s charakterem území a mnohými okolnostmi. Měl by vědět, kde se vyskytují ty které vzácné druhy, určit správnou dobu na procházku s průvodcem (ne po dešti), či kde a kdy by se návštěvníci měli roztrousit, aby simulovali původní pastvu a přiměřený sešlap apod.
7.	Některá místa by v určitých částech roku (například při hnízdění ptáků), měla být široké veřejnosti nepřístupná, sloužila by v dané době pouze vědcům. Stezky by v období, kdy některé rostliny či živočichové vyžadují klid, měly být vedeny jednoduše jinudy, aby nebylo návštěvníkům v procházkách zabráněno a příroda netrpěla.
8.	Propojení přírodního parku Drahaň-Troja s botanickou a zoologickou zahradou. Tím by došlo k zatraktivnění oblasti, k dostání konceptu chráněných území a možností rekreačního využití takového území do podvědomí návštěvníků, a tak by bylo možné docílit lepších podmínek pro kvalitní management.
9.	Vhodné by bylo, provádět dlouhodobý monitoring, který by zaznamenával množství návštěvníků, místa jejich koncentrace, vlivy jednotlivých druhů turistiky či změny ve stavech druhů rostlin a živočichů žijících na územích jednotlivých přírodních parků.
10.	Tuto práci by bylo možné rozšířit v podobě diplomové práce prostřednictvím detailního terénního průzkumu, dotazováním více informátorů z více institucí či ještě hlubším zkoumáním dostupné literatury v podobě knih a odborných prací zpracovaných na toto téma.

Zdroj: Informátoři, autorka, Zamrzlová a Švecová

6.2 Závěry

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a porovnat dopady cestovního ruchu v přírodním parku Draháň - Troja a přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí. Základem pro primární výzkum bylo terénní šetření, jehož výsledky byly znázorněny v tabulkách a byly doplněny fotografiemi, jež je potvrzují. Zdrojem pro sekundární výzkum byli informátoři, experti v oblastech spojených s přírodními parky a dostupná literatura. Kombinací těchto prostředků a postupů bylo úspěšně dosaženo určitého způsobu zhodnocení dopadů cestovního ruchu ve vybraných územích a jejich následného porovnání. Výsledkem práce je výstup dokazující, že dopady cestovního ruchu je více zasažen přírodní park Draháň - Troja, v němž je nejčetnějším dopadem turismu sešlap. Nejčetnějším dopadem turismu na území Prokopského a Dalejského údolí jsou erozní rýhy a nejzásadnější dopad turismu v otázce vlivu na přírodní prostředí představuje v obou parcích eroze. V případě přírodního parku Draháň - Troja, je silný tlak vytvářen také návštěvníky zoologické a botanické zahrady, a to v podobě dopravního zatížení.

Cíl práce porovnat dopady sice byl splněn, nicméně významným problémem při zpracování této bakalářské práce byly zcela chybějící informace o turismu spolu s jeho dopady na územích zkoumaných přírodních parků a také o kriticky ohrožených druzích. Takový nedostatek není, vzhledem k povinnosti některých institucí takové výzkumy provádět a uvádět jejich výsledky, na místě. Je tedy třeba, jak je v práci několikrát zmíněno, brát výsledky primárního i sekundárního výzkumu s jistou rezervou. Cílem, který se podařilo splnit, bylo také upozornit na to, že dopady turismu lze analyzovat i na místech, která nejsou typickými turistickými destinacemi, a dalo by se předpokládat, že dopady nebudou tak patrné.

Téma této práce se projevilo jako poměrně závažné, jelikož přírodní parky vytvářejí kompenzaci koncentraci civilizačních aktivit, tak běžných pro metropole. Práce nastiňuje, že přírodní parky jako takové mají pro návštěvnost potenciál, jelikož se očekává, že zájem turistů se na chráněná území bude v budoucnu více upínat. Je proto vhodné začít s navazujícím výzkumem, zahrnujícím sledování toků návštěvníků a vytvoření kvalitních podmínek pro destinační management co nejdříve, aby bylo možné dopady na tato chráněná území minimalizovat.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

7.1 Knižní zdroje

- [1] CREASEY, Malcolm. *Horolezectví*. 1. vyd. Čestlice: Rebo Productions, 2000, 256 s. ISBN 80-723-4148-0.
- [2] DOUCEK, Jan. *Geoprůvodce: speciální průvodce po geoparku Železné hory*. Vyd. 1. Chrudim: Vodní zdroje Chrudim, 2013, 157 s. ISBN 978-80-87883-03-7.
- [3] JAŠÍKOVÁ, Veronika a Michal TROUSIL. *Úvod do tvorby empirických prací pro cestovní ruch*. Vyd. 1. Editor Jan Němec. Ilustrace Oldřich Jelen. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, 110 s. ISBN 978-807-4350-207.
- [4] KUBÍKOVÁ, Jarmila a kol. *Neznámá tvář prahy. Příroda a rostlinstvo*. Vyd. 1. Dokořán, 2014, 272 s. ISBN 978-80-7363-599-2.
- [5] MARADA, Petr. *Zvyšování přírodní hodnoty polních honiteb: analýza polních honiteb včetně zdravotního stavu zvěře, postupy při obnově a péči o krajinné prvky, dotace na realizaci jednotlivých opatření*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 151 s. ISBN 978-80-247-3885-7.
- [6] NĚMEC, Jan. *Prokopské a Dalejské údolí - přírodní park*. Praha: Pro 86. ZO ČSOP vydal Consult, 2003, 142 s. ISBN 80-902-1324-3.
- [7] PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice: význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích: evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
- [8] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-807-0416-587.
- [9] PÁSKOVÁ, Martina. Environmentalistika cestovního ruchu. *Czech Journal of Tourism*, 2012, roč. 1. č. 2. s. 77-113.
- [10] RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
- [11] ZELENKA, Josef a kol. *Aplikace umělé inteligence a kognitivní vědy v udržitelnosti cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 219 s. ISBN 978-807-4353-543.

- [12] ZELENKA, Josef a kol. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, 327 s. ISBN 978-807-4352-447.

7.2 Internetové zdroje

- [13] AOPK ČR. *O agentuře ochrany přírody a krajiny ČR*. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online]. 2014 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/>
- [14] AOPK ČR. *Obecná ochrana přírody a krajiny*. Agentura ochrany přírody a krajiny České republika [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/>
- [15] Biolib. *Termín - epilitický* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/glossaryterm/dir0/id4102/>
- [16] Česká informační agentura životního prostředí. *Profil organizace* [online]. 2012 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/o-cenia/profil-organizace>
- [17] ENVIS-Infomační servis. *Přírodní parky Prahy* [online]. 2010 [cit. 2014-11-05] Dostupné z: [http://envis.praha-mesto.cz/\(ucn5nj45ngqhlw45jppqaiwmv\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83775&sh=1841725018](http://envis.praha-mesto.cz/(ucn5nj45ngqhlw45jppqaiwmv)/zdroj.aspx?typ=2&Id=83775&sh=1841725018)
- [18] ENVIS-Infomační servis. *Příroda, krajina a zeleň v Praze* [online]. 2014 [cit. 2014-11-05] Dostupné z: [http://envis.praha-mesto.cz/\(ebq542jlic1cyx45idmqm2yw\)/default.aspx?ido=5352&sh=-621163589](http://envis.praha-mesto.cz/(ebq542jlic1cyx45idmqm2yw)/default.aspx?ido=5352&sh=-621163589)
- [19] ENVIS-Infomační servis. *Přírodní parky* [online]. 2005 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://envis.praha-mesto.cz/rocnky/chruzemi/cr2_cztx/chu-ppar.htm
- [20] Geologická encyklopedie. *Diabas* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?diabas>
- [21] HRČKA, Daniel. *Draháň-Troja přírodní park*. Salvia o. s. - sdružení pro ochranu přírody [online]. 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://salvia-os.cz/prirodne-cenna-uzemi/praha/109-drahan-troja>
- [22] HRČKA, Daniel. *Velká skála-přírodní památka*. Salvia o.s.-sdružení pro ochranu přírody [online]. 2012 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.salvia-os.cz/prirodne-cenna-uzemi/praha/59-velka-skala>

- [23] HRČKA, Daniel. *Zanikne přírodní památka Havránka? Aneb pozoruhodné jevy v ochraně přírody*. Salvia o.s.-sdružení pro ochranu přírody [online]. 2008 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://salvia-os.cz/pozoruhodne-jevy/93-zanikne-havranka>
- [24] ISOP. *Nálezová data*. Portál Informačního systému ochrany přírody [online]. 2012 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://portal.nature.cz/publik_syst/ctihtmlpage.php?what=1021&nabidka=rozbalitModul&modulID=165
- [25] KRISTENSEN, Peter. *The DPSIR framework* [online]. 2004 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://wwz.ifremer.fr/dce/content/download/69291/913220/file/DPSIR.pdf>
- [26] Městská část PRAHA- TROJA. *Přírodní park Draháň-Troja* [online]. 2012 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.mctroja.cz/prirodni-park-drahan-troja>
- [27] Městská část PRAHA-TROJA. *Přírodní park Draháň-Troja* [online]. 2012, s. 28 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.mctroja.cz/art/340/files/prezentace-z-prvniho-pracovniho-setkani-o-prirodnim-parku-drahan-troja.pdf>
- [28] Ministerstvo životního prostředí. *Zákon o ochraně přírody a krajiny* [online]. 1992 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1>
- [29] Ministerstvo životního prostředí. *Obecná ochrana přírody a krajiny* [online]. 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/obecna_ochrana_prirody_krajiny
- [30] MORAVEC, Jan. Pražské přírodní parky čtvrtstoleté. *Ochrana přírody* [online]. 2015 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Z-nasi-prirody/prazske-prirodni-parky-ctvrtstolete.html>
- [31] Praha zelená. *Čimický háj* [online]. 2014 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.prahazelena.cz/cimicky-haj.html>
- [32] Praha zelená. *Dalejské a Prokopské údolí* [online]. 2014 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.prahazelena.cz/dalejske-a-prokopske-udoli.html>
- [33] Pražská příroda. *Prokopské údolí a Dalejské údolí* [online]. 2013 [cit. 2015-2-18]. Dostupné z: <http://www.praha-priroda.cz/lesy/prokopske-udoli-a-dalejske-udoli>
- [34] Pražské přírodní parky. *Co jsou to přírodní parky* [online]. 2005 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.prirodniparky.wz.cz/pp.html>

- [35] Pražské přírodní parky. *20 let přírodních parků v Praze* [online]. 2005 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.prirodniparky.wz.cz/historie.html>
- [36] Pražské přírodní parky, *Přírodní park Draháň - Troja* [online]. [cit. 2014-12-11]. Dostupné z: <http://www.prirodniparky.wz.cz/05.html>
- [37] Pražské přírodní parky. *Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí* [online]. 2005 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.prirodniparky.wz.cz/11.html>
- [38] Pražské stezky. *Naučná stezka přírodním areálem* [online]. 2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.prazskestezky.cz/troj/index.html>
- [39] Společnost pro ochranu Prokopského a Dalejského údolí [online]. [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.sospraha.cz/old/wwwprkp/text/home.htm#ad3>
- [40] Stezky.info. *Naučná stezka Přírodním areálem botanické zahrady Praha* [online]. 2007 [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: http://www.stezky.info/naucnestezky/ns-pbz_troja.html
- [41] Rewin. *On-line slovníky Winged – fytofágní* [online]. 2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.rewin.cz/WebForm1.aspx?slovo=6679746F66E1676EED&smer=1>
- [42] Vítejte na Zemi. *Sukcese a klimax* [online]. 2008 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.vitejtenazemi.cz/krajina/index.php?article=46>
- [43] ZAMRZLOVÁ, Irena a Adéla ŠVECOVÁ. *Integrating Natural and Rural Areas into Our Cities: Přírodní park Draháň – Troja Územní analýza* [online]. 2012, s. 39 [cit. 2015-2-12].

8 TEMATICKÉ PŘÍLOHY

8.1 Příloha č. 1. Seznam obrázků

Obrázek 1: Přírodní parky Prahy. Převzato z: ENVIS (2010, online).....	12
Obrázek 2: Prokopské a Dalejské údolí. Zdroj: Pražské přírodní parky (online) [cit. 15. 11. 2014].....	16
Obrázek 3: Hemrova skála. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015	17
Obrázek 4: Cyklista v Prokopském údolí. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015.....	18
Obrázek 5: Paralelní cesta. Zdroj Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015	22
Obrázek 6: Erozní rýha. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015.....	22
Obrázek 7: Graffiti. Zdroj: Veronika Jeřichová, 10. 3. 2015	23
Obrázek 8: Přírodní park Draháň-Troja. Zdroj: Přírodní parky (online) [cit. 15. 11. 2015].	25
Obrázek 9: Hipoturista. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015	27
Obrázek 10: Cyklisté využívající zkratky od autobusové zastávky. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015	31
Obrázek 11: Erozní rýhy (45 cm). Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015.....	31
Obrázek 12: Odpadky. Zdroj: Veronika Jeřichová, 17. 7. 2015.....	31
Obrázek 13: Graffiti na Velké skále. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015.....	32
Obrázek 14: Jedno z ohnišť. Zdroj: Veronika Jeřichová, 1. 3. 2015.....	32
Obrázek 15: Trasa NS Pražské Botanické zahrady v Troji	II
Obrázek 16: Trasa modré turistické značky v PP Draháň-Troja.....	III
Obrázek 17: Trasa NS Údolím Dalejského potoka a NS Prokopské údolí	III
Obrázek 18: Graffiti v PP Draháň-Troja. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015	IV
Obrázek 19: Vryp do kůry stromu v Troji. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015.....	IV
Obrázek 20: Odpadky při břehu Vltavy v Bohnicích. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015	V
Obrázek 21: Sešlap v podobě zkratky. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015	V
Obrázek 22: Erozní rýha v Troji. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015.....	VI
Obrázek 23: Erozní rýha na NS Údolím Dalejského potoka. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015	VI
Obrázek 24: Graffiti u lomu Opatřilka. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015	VII

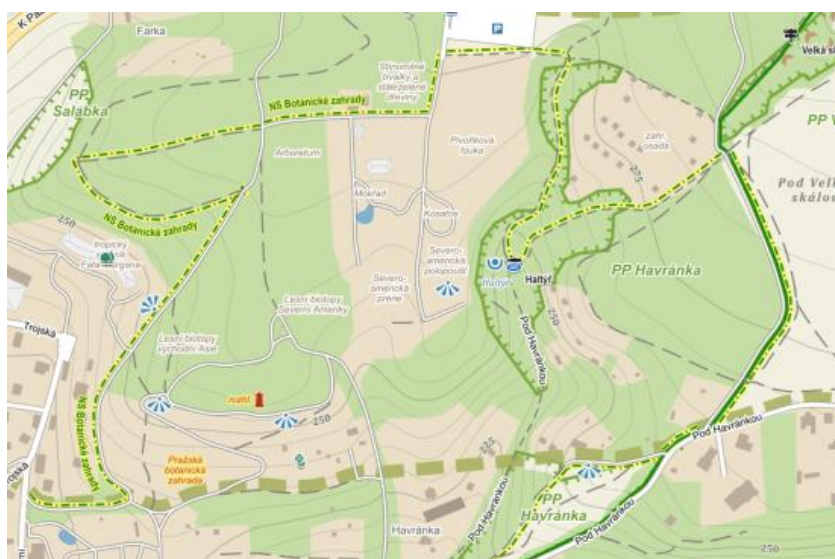
8.2 Příloha č. 2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Chráněná území v Praze	12
Tabulka 2: Základní informace o PP Prokopské a Dalejské údolí	16
Tabulka 3: Dopady CR v PP Prokopské a Dalejské údolí.....	21
Tabulka 4: Tab.:2: Základní informace o PP Draháň - Troja	25
Tabulka 5: Dopady CR v PP Draháň-Troja.....	30
Tabulka 6: Komparace dopadů CR v PP	35
Tabulka 7: Návrhy a doporučení	40

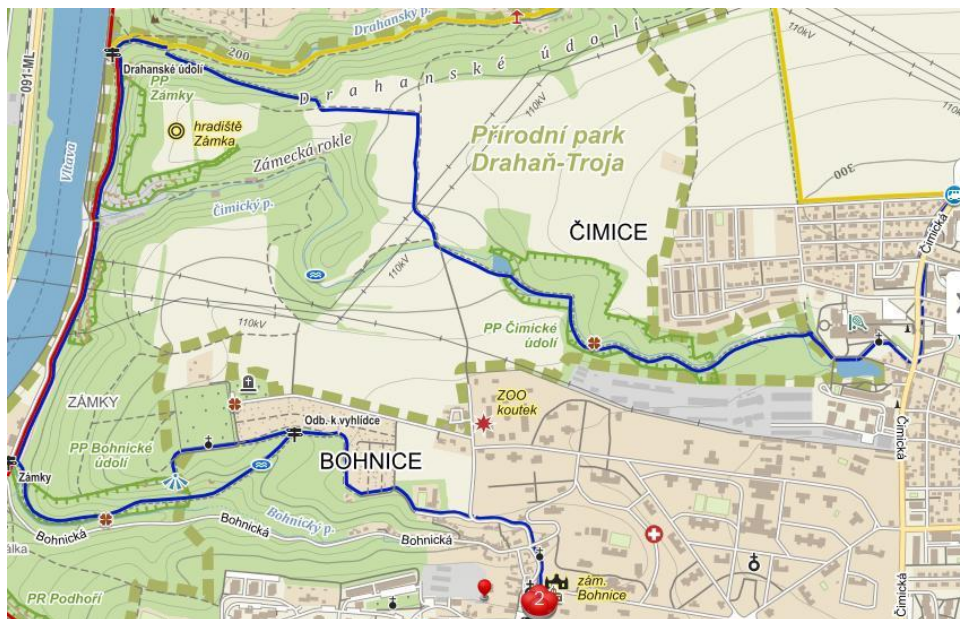
8.3 Příloha č. 5. Seznam schémat

Schéma 1: Kauzální řetězec působení cestovního ruchu- aplikace modelu DPSIR pro cestovní ruch.....	10
Schéma č. 2: Složky správy přírodních parků Prahy, na základě vlivu na životní prostředí	15
Schéma 3: DPSIR – Prokopské a Dalejské údolí	23
Schéma 4: DPSIR- Draháň-Troja.....	33

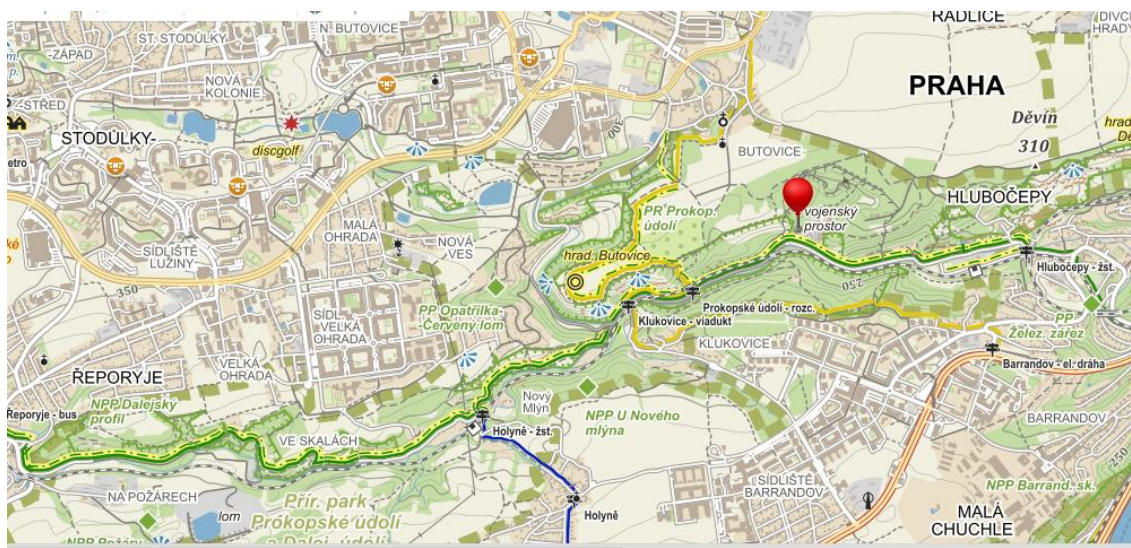
8.4 Příloha č. 3. Trasy terénního šetření

Obrázek 15: Trasa NS Pražské Botanické zahrady v Troji

Obrázek 16: Trasa modré turistické značky v PP Drahaň - Troja

Obrázek 17: Trasa NS Údolím Dalejského potoka a NS Prokopské údolí

8.5 Příloha č. 4. Fotodokumentace

Obrázek 18: Graffiti v PP Draháň - Troja. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 19: Vryp do kůry stromu v Troji. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 20: Odpadky při břehu Vltavy v Bohnicích. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 21: Sešlap v podobě zkratky. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015

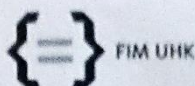
Obrázek 22: Erozní rýha v Troji. Zdroj: Jeřichová Veronika, 1. 3. 2015

Obrázek 23: Erozní rýha na NS Údolím Dalejského potoka. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015

Obrázek 24: Graffiti u lomu Opatřilka. Zdroj: Jeřichová Veronika, 20. 3. 2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
 Fakulta informatiky a managementu
 Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta: **Veronika Jefichová**
 Obor studia: **Management cestovního ruchu**
 Jméno a příjmení vedoucího práce: **Martina Pásková**

Název práce:
Analýza dopadů turismu na území vybrané destinace cestovního ruchu

Název práce v AJ:
 Analysis of tourism impacts on area of a selected tourism destination

Podtitul práce:
 Analýza a komparace dopadů cestovního ruchu ve dvou přírodních parcích v Praze

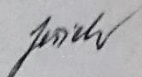
Podtitul práce v AJ:
 Analysis and comparism of tourism impacts on two natural areas in Prague

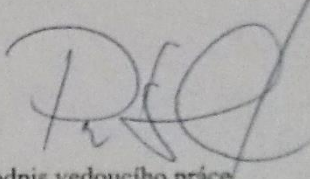
Cíl práce: Cílem této bakalářské práce je analyzovat a porovnat dopady cestovního ruchu v přírodním parku Prokopské a Dalejské údolí a v přírodním parku Drahaň - Troja.

Osnova práce:

1. Úvod
2. Metodologické zpracování
3. Teoretická východiska
 - 3.1. Přírodní parky
 - 3.2. Dopady cestovního ruchu
 - 3.3. Komparativní analýza
4. Metodický postup
 - 4.1. Výzkumné otázky
 - 4.2. Stanovení hypotézy
 - 4.3. Postup ověřování hypotézy
5. Komparativní studie
 - 5.1. Charakteristika přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí
 - 5.2. Charakteristika přírodního parku Drahaň - Troja
 - 5.3. Dopady cestovního ruchu v těchto přírodních parcích
 - 5.4. Průběh šetření a jeho výsledky
6. Shrnutí výsledků práce
7. Závěry a doporučení
8. Seznam použité literatury
9. Tematické přílohy

Projednáno dne: **10.10.2014**

Podpis studenta

 Podpis vedoucího práce